

## **Prierezové témy**

Povinnou súčasťou obsahu vzdelávania sú prierezové tematiky, ktoré sa spravidla prelínajú cez vzdelávacie oblasti. Prierezové tematiky je možné uplatňovať viacerými formami – ako integrovanú súčasť vzdelávacieho obsahu oblastí vzdelávania a vhodných vyučovacích predmetov, ako samostatný učebný predmet v rámci voliteľných hodín (pri profilácii školy). Vhodná je forma projektu (v rozsahu počtu hodín, ktoré sú pridelené téme) alebo veľmi efektívnou formou kurzu. Nevyhnutnou podmienkou účinnosti a neformálnej realizácie témy je používanie aktivizujúcich, interaktívnych učebných metód. Výber spôsobu a času realizácie prierezovej tematiky je v kompetencii každej školy. Na úrovni primárneho a nižšieho sekundárneho vzdelávania sú súčasťou ŠkVP tieto prierezové témy:

**MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA**

**MEDIÁLNA VÝCHOVA**

**ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA**

**OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ (PDF)**

**REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA**

**TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI**

**DOPRAVNÁ VÝCHOVA – VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE**

**OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA**

## Multikultúrna výchova

Multikultúrna výchova je zaradená do obsahu vzdelávania s ohľadom na slovenské kultúrne prostredie, kde po stáročia spolunažívali príslušníci rôzneho etnického, národného, náboženského a kultúrneho pôvodu. Tradičná kultúrna rozmanitosť sa pritom v súčasnosti ešte prehľbuje vďaka viacerým trendom, ktoré sa často zastrešujú pojmom globalizácia.

Žiaci všetkých vekových kategórií budú čoraz častejšie v osobnom aj verejnom živote vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a v čoraz väčšej miere sa budú dostávať do kontaktu s príslušníkmi iných kultúr. Preto je potrebné, aby boli na tieto výzvy pripravení, a aby boli schopní rozoznať, rešpektovať a podporovať rôzne kultúrne ukotvenie vo svojom okolí.

Cieľom prierezovej témy multikultúrna výchova je preto výchovné a vzdelávacie pôsobenie zamerané na rozvoj poznania rozličných tradičných aj nových kultúr a subkultúr, akceptáciu kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality a rozvoj tolerancie, rešpektu a prosociálneho správania a konania vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti.

Žiaci spoznávajú svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich predstaviteľov, rešpektujú tieto kultúry ako rovnocenné a dokáže s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať.

Multikultúrna výchova sa dotýka aj medziľudských vzťahov v škole, vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi navzájom, medzi školou a rodinou, v tomto smere jej cieľom je dosiahnuť rovnoprávny prístup k všetkým žiakom - pochádzajúcim z najrôznejšieho sociálneho a kultúrneho zázemia.

Multikultúrnou výchovu možno prirodzene začleniť do humanitných a spoločenskovedných predmetov. Prvky multikultúrnej výchovy však možno v obsahovej a metodologickej rovine či s pomocou vhodných príkladov rozvíjať aj v prírodovedných predmetoch.

### **Hlavné ciele MUV pre primárne vzdelanie:**

1. Viest' žiakov k uvedomeniu si povahy vlastného socio - kultúrneho prostredia a k chápaniu kultúrnej identity tohto prostredia.
2. Viest' žiakov k rešpektovaniu kultúrnej rozmanitosti najbližšieho okolia.

### **Hlavné ciele MUV pre nižšie sekundárne vzdelanie:**

1. Viest' žiakov ku kultúrnej sebareflexii.
2. Viest' žiakov k mysleniu o kultúre.
3. Viest' žiakov k rešpektovaniu kultúrnej rozmanitosti blízkeho okolia.
4. Viest' žiakov k spolupráci s príslušníkmi iných kultúr.

## Mediálna výchova

Rozvíja schopnosti zmysluplne, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty, vytvoriť si vlastný názor na médiá na základe prijímaných informácií.

V súčasnosti sa nanajvýš aktuálnou stáva problém ako naučiť deti a mládež aktívne a zodpovedne využívať prostriedky masovej komunikácie, ktoré sú šíriteľmi poznatkov, posolstiev, hodnotových orientácií a to rôznej kvality.

Obzvlášť závažná sa ukazuje potreba formovať schopnosť detí a mládeže kriticky posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne formujúce ich osobnostný a profesijný rast, ale tiež ich schopnosť uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy prednostne na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať.

Mediálna výchova ako prierezová téma vedie žiakov k tomu, aby si osvojili stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a ich produktmi.

Cieľom mediálnej výchovy je rozvinúť u žiakov spôsobilosť - mediálnu kompetenciu zmysluplne t.j. reflektujúco, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty. Cieľom výučby je podnietiť reflexiu žiakov nad mediálnymi obsahmi, sproblematizovať, zvýšiť ich citlivosť na využívanie určitých obsahov (najmä s nadmerným a neprimeraným výskytom násilia, výskytom sexuality, či inými obsahmi nerešpektujúcimi ochranu ľudskej dôstojnosti...).

Mediálna výchova zahŕňa prednostne výchovu k hodnotám vo vzťahu k médiám a ich obsahom, ktorá na jednej strane robí žiakov citlivých pre kvalitné mediálne obsahy a na druhej strane im poskytuje pomoc pri účinnej ochrane pred negatívnymi vplyvmi médií. Učí žiakov správne využívať vlastnú slobodu pri výbere mediálnych produktov a uvedomovať si z toho vyplývajúcu zodpovednosť.

Základom je naučiť žiakov chápať reálne, ale i možné mediálne vplyvy na jednotlivca, ale tiež na rôzne aspekty spoločenského diania, a to tak pozitívne ako aj negatívne.

Žiaci by za pomoci výučby mediálnej výchovy mali postupne dokázať nájsť vlastný optimálny spôsob ako žiť v realite, ktorú médiá ovplyvňujú a využívať médiá ako nástroje pozitívneho ovplyvňovania tejto reality.

**Hlavným cieľom mediálnej výchovy:** je získanie a rozvoj mediálnej gramotnosti a osvojenie mediálnych kompetencií - t. z. schopnosti prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov.

**Mediálnu výchovu začleňujeme do predmetov**

- výtvarná výchova,
- slovenský jazyk a literatúra,
- občianska náuka,
- výchova umením,
- informatika, informatická výchova.

**Spôsob realizácie prierezovej témy:**

- beseda s mediálne známou osobou,
- rozhovor, diskusia,
- návšteva divadla, kina
- vytvorenie multimedialnej prezentácie
- článok v školskom časopise
- výtvarné spracovanie – plagát
- tvorba videa

**Využívané zdroje:**

<http://www.medialnavychova.sk>

PaedDr. Iveta Háberová: Mediálna výchova v edukačnom procese

## Osobnostný a sociálny rozvoj (OSR)

Prierezová oblasť osobnostný a sociálny rozvoj rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje žiakom základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Cieľom je rozvíjať u žiakov sebareflexiu, sebaopoznávanie, sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a seba vzdelávanie, naučiť žiakov uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pomáhať žiakom získať a udržať si osobnostnú integritu, pestovať kvalitné medziľudské vzťahy, rozvíjať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu. Dôležité je podporovať prevenciu sociálno-patologických javov v škole (prevenciu šikanovania, agresivity, užívania návykových látok). Téma sa prelína všetkými vzdelávacími oblasťami, pričom sa pri jej uskutočňovaní berú do úvahy aktuálne potreby žiakov. Vhodné je, aby sa všetky témy realizovali prakticky, prostredníctvom vhodných cvičení, modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód. Témy budú realizované najmä na hodinách etickej výchovy, občianskej náuky, slovenského jazyka a literatúry, vhodnou a osvedčenou formou je výchovný program (dlhodobý kurz) v spolupráci s CPPPaP.

### Cieľom jej uplatňovania je nasmerovať žiakov k:

- porozumeniu sebe a iným
- získavaniu pozitívneho postoja k sebe a druhým
- zvládaniu vlastného správania
- formovaniu dobrých medziľudských vzťahov v triede i mimo nej
- rozvíjaniu základných zručností komunikácie a vzájomnej spolupráce
- získaniu základných sociálnych zručností pre riešenie rôznych situácií
- akceptácii rôznych typov ľudí, názorov, prístupov k riešeniu problémov
- uplatňovaniu základných princípov zdravého životného štýlu a nerizikového správania
- v každodennom živote

### Osobnostný a sociálny rozvoj začleníme do predmetov:

- slovenský jazyk
- náboženská výchova
- telesná výchova
- etická výchova

### Spôsob realizácie prierezovej témy:

- beseda s odborníkmi CPPaP
- rozhovor
- projekt
- prezentácia didaktické hry a aktivity

## Environmentálna výchova

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím, kde sú vzájomne prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne.

Na realizácii prierezovej témy sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti (vyučovacie predmety). Vzájomným prepojením, rozšírením, upevňovaním a systematizáciou vedomostí, špeciálnych návykov a zručností upozorňujeme žiakov na súvislosti medzi poznatkami, ktoré si už osvojili na pochopenie problematiky zo širšieho pohľadu. Len tak dokážu skutočne pochopiť globálne problémy. Pochopenie je základnou podmienkou aktívneho prístupu žiakov k efektívnej ochrane a udržateľnému stavu životného prostredia.

Prierezové témy sú dôležitým prvkom vo vzdelávaní a podieľajú sa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt.

Vzdelávacia oblasť „Príroda a spoločnosť“ poskytuje ucelený elementárny pohľad na okolité prírodu a prostredie. Učí pozorovať, citlivo vnímať a hodnotiť konanie ľudí vo vzťahu k životnému prostrediu. V maximálnej miere využíva priame pozorovanie žiakov okolitého prostredia, ktoré výrazne ovplyvňuje emocionálnu stránku osobnosti jedinca.

Vzdelávacia oblasť „Človek a príroda“ zdôrazňuje pochopenie objektívnej platnosti základných prírodných zákonitostí, dynamických súvislostí od ekosystémov po biosféru ako celku, postavenie človeka v prírode a komplexnú funkciu ekosystémov vo vzťahu k ľudskej spoločnosti.

Vzdelávacia oblasť „Človek a spoločnosť a „Človek a hodnoty“ sa zameriava na súvislosti medzi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálnymi prístupmi k riešeniu problematiky a poukazuje na ďalšie princípy udržateľnosti rozvoja (medziľudské vzťahy, spolupráca v rozmanitosti, odstraňovanie chudoby, chorôb, znižovanie rozdielov medzi ľuďmi, zaistenie dôstojného života ľudí.)

Vzdelávacia oblasť „Zdravie a pohyb“ rieši problematiku vplyvu prostredia na vlastné zdravie a na zdravie iných. V súvislosti s problémami súčasného sveta poukazuje aj na dôležitosť starostlivosti o životné prostredie pri organizovaní masových športových podujatí.

Dôležitú úlohu v prierezovej téme zastupujú informačno - komunikačné technológie, ktoré umožňujú využívať aktuálne údaje o stave životného prostredia a možnosť simulovať určité udalosti. Komunikačné technológie podnecujú záujem o spôsoby riešenia ekologických problémov, umožňujú nadväzovať kontakty v tejto oblasti a vymieňať si informácie v rámci republiky, krajín EÚ a sveta.

Vzdelávacia oblasť „Umenie a kultúra“ poskytuje mnoho príležitostí na zamyslenie sa nad vzťahom človeka a životného prostredia, na uvedomenie si prírodného a sociálneho prostredia ako zdroja inšpirácie pre vytváranie kultúrnych a umeleckých hodnôt a na vnímanie estetických kvalít životného prostredia.

### ***Prínos environmentálnej výchovy k rozvoju osobnosti žiaka***

#### *V oblasti vedomostí, zručností a schopností*

- schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi;
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta;
- schopnosť pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu;
- poskytovať vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu;
- rozvíjať spoluprácu v pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni;
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu;
- vedieť hodnotiť objektivnosť a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská;
- schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce;

#### *V oblasti postojov a hodnôt*

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu

- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu;
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia;
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu;
  
- prehlbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania k životnému prostrediu;
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť;

### ***Tematické okruhy***

#### **1. Ochrana prírody a krajiny**

Les (význam lesa, funkcia lesného ekosystému, les v našom prostredí, vzájomné vzťahy v ekosystéme lesa, negatívne dôsledky odlesňovania na životné prostredie), pole (význam, zmeny krajiny vplyvom činnosti človeka, spôsoby hospodárenia na poli, okolie polí), vodné zdroje (ľudské aktivity spojené s vodným hospodárstvom, hospodárenie s vodou), more (druhovú rozmanitosť, význam pre biosféru, morské riasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého), tropický dažďový prales (druhovú rozmanitosť, miznutie tropických dažďových pralesov a ich následky na ekologickú rovnováhu Zeme); ľudské sídlo – mesto – dedina (umelý ekosystém, jeho funkcia a vzťah k okoliu, aplikácia na miestne podmienky, urbanizácia - vplyv na prírodu a krajinu), kultúrna krajina (pochopenie dôsledkov rozhodnutí a činnosti ľudí v minulosti na súčasný stav životného prostredia)

#### **2. Zložky životného prostredia**

Voda (význam vody, kolobeh vody, ochrana jej čistoty, ohrozovanie vôd, pitná voda u nás a vo svete, čistenie odpadových vôd, spôsoby riešenia), ovzdušie (význam pre život na Zemi, klimatické zmeny, zdroje znečistenia, čistota ovzdušia), pôda (význam pôdy pre život na Zemi, ochrana pôdy, dôsledky erózie, znečisťovanie pôdy – odpadové skládky, priemysel, poľnohospodárstvo), zachovanie biodiverzity (význam druhovej rozmanitosti pre zachovanie biologickej rovnováhy na Zemi a jej ochrana);

### **3. Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana**

Význam prírodných zdrojov pre človeka, obnoviteľné prírodné zdroje, neobnoviteľné prírodné zdroje, racionálne využívanie prírodných zdrojov vo vzťahu k udržateľnému rozvoju, využívanie alternatívnych zdrojov energie;

### **4. Ľudské aktivity a problémy životného prostredia**

Poľnohospodárstvo a životné prostredie, doprava a životné prostredie (význam, vývoj, energetické zdroje dopravy a ich vplyv na prostredie, druhy dopravy a ekologická záťaž, doprava a globalizácia), priemysel a životné prostredie (priemyselná revolúcia a demografický vývoj, vplyv priemyslu na prostredie, spracovávané materiály a ich pôsobenie na životné prostredie, vplyv právnych a ekonomických nástrojov na vzťah priemyslu k ochrane životného prostredia, priemysel a udržateľný rozvoj spoločnosti), odpady a spôsoby hospodárenia s odpadmi ( odpady a príroda, princípy a spôsoby hospodárenia s odpadmi, druhy odpadu, likvidácia, triedenie, recyklovanie odpadu,), ochrana prírody a kultúrnych pamiatok (význam ochrany prírody a kultúrnych pamiatok, ochrana mestských pamiatok zaradených do zoznamu Svetového dedičstva, právne riešenie u nás , v EÚ a vo svete), zmeny v krajine (dôsledky urbanizácie –narušovanie prírodných ekosystémov, záber poľnohospodárskej pôdy, územné plánovanie z hľadiska ochrany životného prostredia), dlhodobé programy zamerané na zvyšovanie ekologického vedomia ľudí (Agenda 21, Deň Zeme, Deň životného prostredia OSN...);

### **5. Vzťah človeka k prostrediu**

Naše mesto, obec ( prírodné zdroje, ich pôvod, spôsoby využívania a riešenia odpadového hospodárstva, príroda a kultúra nášho okolia a jej ochrana), náš životný štýl(spotreba vecí, energie, odpady, vplyv na prostredie), lokálne a globálne ekologické problémy (príklad problému, jeho príčina, dôsledok , súvislosť ,možnosti a spôsoby riešenia, vlastný názor, jeho zdôvodnenie a prezentácia), prostredie a zdravie (kvalita života, rozmanitosť vplyvov prostredia na zdravie, možnosti a spôsoby ochrany zdravia, environmentálne zdravie) nerovnomernosť života na Zemi (rozdielne podmienky prostredia a rozdielny spoločenský vývoj na Zemi, príčiny a dôsledky globálnych ekologických problémov a princípy udržateľnosti rozvoja);

## **Pravidelné aktivity školy podporujúce environmentálnu výchovu**

**Deň Zeme – 22. apríl** – aktivita zameraná na ochranu životného prostredia, tradične tematicky zameraná „Vyčisti si svoje Voderady“. Aktivita je realizovaná formou besedy, súťaží a praktických aktivít v teréne zameraných na zber odpadkov, lokalizovaním nelegálnych skládok v obci a výsadbou novej zelene.

**Úprava areálu školy** – tradičné sezónne práce na úpravu okolia školy, starostlivosť o kvetinové záhony, dreviny

**Týždeň zdravia** - aktivita zameraná na zdravý životný štýl, podporovanie pohybových aktivít, pobyt na čerstvom vzduchu, konzumáciu zdravých potravín

**Recyklácia** – celoročná aktivita školy zameraná na recyklovanie odpadového materiálu, využívanie odpadového materiálu. V škole sú umiestnené nádoby na recyklovanie papiera, plastov a hliníku. Každoročné organizovanie zberu papiera.

**Ochrana vtáctva** – zimná aktivita žiakov I. stupňa. Výroba kŕmidiel, prikrmovanie vtákov v areáli školy.

**Čo dýchame** – podpora pestovania izbových kvetov v triedach a ich význam pre život človeka.

**Liečivé rastliny** – osвета v zbere a pestovaní liečivých rastlín, ich význam pre človeka. Podporovať význam prírodných liečiv pred umelými preparátmi. Zber šípok, zber lipy, pestovanie mäty, repíka lekárskeho. Ochutnávky čajov.

### **Environmentálna výchova je začlenená v predmetoch:**

- prírodoveda,
- výtvarná výchova,
- vlastiveda,
- matematika,
- biológia,
- geografia,
- fyzika,
- chémia,
- technika,
- slovenský jazyk,
- svet práce,
- pracovné vyučovanie.

**Spôsob realizácie prierezovej témy:**

- beseda s odborníkom – poľovníci, včelár, lesoochránár,
- zapojenie sa do Stromu života,
- beseda so žiakmi,
- kurz – v rámci Dňa Zeme, Účelových cvičení a Didaktických hier
- projektové spracovanie témy,
- vychádzka,
- exkurzia – prírodovedné múzeum, geologické múzeum, arborétum, vinárske závody, park Voderady – vzácne stromy,
- výlet s tematikou objavovania rozmanitosti a krás prírody,
- škola v prírode,
- multimediálne spracovanie environmentálnej témy – vytvorenie prezentácie,
- výtvarné a priestorové spracovanie s využitím odpadového materiálu,
- výroba herbáru – informatika,
- článok v školskom časopise,
- didaktické hry a hravé environmentálne aktivity na I. stupni,
- riešenie slovných úloh z matematiky s danou tematikou v rámci voliteľných hodín,
- vyučovanie v prírode – v parku, v areáli školy,
- využívanie edukačných serverov s tematikou ENV.

## **Dopravná výchova (DOV)**

V každodennom živote sa žiaci stávajú účastníkmi cestnej premávky ako chodci, korčuliari, kolobežkári, cyklisti, cestujúci v prostriedkoch hromadnej alebo osobnej dopravy a pod. Okrem pozitívnych stránok má doprava a motorizmus aj veľa záporných stránok. Neúmerný je počet dopravných nehôd, ktorých účastníkmi sú deti v mladšom a staršom školskom veku. Základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy.

Úlohou dopravnej výchovy je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke ako chodcov alebo cyklistov, pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Ciele dopravnej výchovy na ZŠ sú zamerané na všetky tri oblasti osobnosti žiaka, na oblasť kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú, ktoré je potrebné proporcionálne rozvíjať.

### **Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií:**

- pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- formovať mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,
- osvojiť si zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ako chodec, cyklista, cestujúci (spolujazdec),
- naučiť deti pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

### **Spôsob realizácie prierezovej témy:**

- pre žiakov 1. - 4. ročníku najmä pohybom v objekte a areáli školy, mimo školy,
- formou kurzu na detskom dopravnom ihrisku,
- pre žiakov 5. - 9. ročníka je dopravná výchova realizovaná formou kurzu, počas Účelových cvičení,
- pre žiakov 1. - 4. ročníka je dopravná výchova realizovaná formou kurzu, počas Didaktických hier,
- beseda s políciou
- riešenie slovných úloh z matematiky s tematikou dopravnej výchovy,
- didaktické hry na školskom dvore – žiaci I. stupňa,
- využívanie učebných textov k dopravnej výchove,
- výtvarné spracovanie témy.

### **Využívané zdroje:**

[http://www.mpc-edu.sk/library/files/dopravna\\_vychova.pdf](http://www.mpc-edu.sk/library/files/dopravna_vychova.pdf)

<http://www.datakabinet.sk/sk/Vyucbove-materialy-a-data/Dopravna-vychova/Vyucbove-tabulky/Dopravna-vychova-chodec.html>

## **Tvorba projektu a prezentačné zručnosti**

Prierezová téma rozvíja u žiakov kompetencie tak, aby vedeli - komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine. Ciele aj obsah prierezovej témy je súčasťou viacerých predmetov.

Hlavným cieľom je, aby sa žiaci prostredníctvom vlastnej organizácie práce naučili riadiť seba, tím, vypracovať si harmonogram svojich prác, získavať potrebné informácie, spracovať ich, vedeli si hľadať aj problémy, ktoré treba riešiť, správne ich pomenovať, utvoriť hypotézu, overiť ju a pod. Naučia sa prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií.

Výsledkom vzdelávania bude, že žiak vhodným spôsobom dokáže zareagovať v rôznych kontextových situáciách, nadviazať kontakt, zostaviť základné písomnosti osobnej agendy, pozná ich funkciu, formálnu úpravu a vie ju aplikovať, využiť nástroje IKT, identifikovať a popísať problém, podstatu javu, získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich, kultivovane prezentovať svoje produkty, názory, vytvoriť plán prezentácie, naplánovať a realizovať základný výskum, určiť svoje silné stránky a vie ich využiť pri vhodnom výbere témy, vie aplikovať vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojho výskumu.

**Prierezovú tému je možné začleniť do všetkých predmetov. V najväčšej miere je téma začlenená v predmetoch:**

- **anglický jazyk,**
- **prírodoveda,**
- **vlastiveda,**
- **biológia,**
- **geografia,**
- **informatika,**
- **fyzika**
- **etická výchova**

**Spôsob realizácie prierezovej témy:**

- vytvorenie multimedialne prezentácie na danú tému
- verejné prezentovanie projektov – rodičom, učiteľom, spolužiakom, mladším žiakom,
- výstava zhotovených projektov v priestoroch školy
- výtvarné spracovanie tematiky – prezentácia na verejnosti, v školskom časopise, v priestoroch školy
- článok na webovej stránke
- tvorba webovej stránky
- tvorivé priestorové projekty v rámci prírodovedných predmetov
- tvorba encyklopédie
- prezentácia vlastných pokusov, objavov, pozorovania a skúmania – vystupovanie pred publikom
- tímová práca na projekte – rozdelenie úloh, argumentovanie, prezentácia výsledkov pred publikom
- prieskum – zhodnotenie výsledkov prieskumu, vyhodnotenie formou grafov, tabuliek

## Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra úzko súvisí s prierezovou témou multikultúrna výchova ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky.

**Cieľom zaradenia prierezovej témy** do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Pod regionálnou kultúrou rozumieme súhrn produktov (hmotných a nehmotných) ľudskej činnosti, ktoré sa viažu na konkrétnu obec alebo región.

Regionálna kultúra zahŕňa v sebe lokálne a regionálne kultúrne dedičstvo, ako aj živé kultúrne prejavy fungujúce v každodennom živote, pri sviatkoch a slávnostiach.

Regionálna kultúra nadväzuje na regionálne kultúrne tradície a pokladá ich za dôležitú súčasť historickej pamäte i za zdroj identity obce alebo regiónu.

**Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra obsahuje tri tematické celky:**

1. Môj rodný kraj,
2. Objavujeme Slovensko,
3. Tradičná ľudová kultúra.

**Prierezová téma je začlenená v učebných osnovách predmetov:**

- slovenský jazyk,
- výtvarná výchova,
- pracovné vyučovanie.
- vlastiveda,
- telesná výchova,
- hudobná výchova,
- výchova umením,
- biológia,
- geografia,

**Spôsob realizácie prierezovej témy:**

- beseda odborníkom – pracovník múzea, historik
- beseda so seniormi obce – pamätníci významných udalostí a dejín obce
- tvorivé dielne so seniormi – tradičné remeslá, ručné práce
- exkurzia za pamiatkami regiónu a obce – exkurzia Modra, Trnava, Smolenice....
- návšteva regionálnych múzeí, galérií, pamiatok, pamätných izieb, ...
- tvorivé dielne zamerané na tradičnú ľudovú kultúru – vianočné a veľkonočné tvorivé dielne, darčeky ku Dňu matiek, k zápisu....
- multimediálne spracovanie danej témy – prezentácia, video,
- výtvarné spracovanie danej témy,
- víkendový turistický krúžok – za pamiatkami obce a regiónu
- rozhovor, beseda v triede,
- realizácia triedneho a školského kola speváckej súťaže Slávik Slovenska v speve ľudovej piesne,
- mimočítankové čítanie – povesti a báje o obci, regiónu,
- zapojenie sa do súťaže Šaliansky Mat'ko v prednese povesti – regionálna povesť,
- účasť na aktivite obce: Ochutnávke jedál starých materí

## Ochrana života a zdravia

Ochrana života človeka a jeho zdravia rozvíja postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách ako sú napr. priemyselné a ekologické havárie, dopravné nehody, živelné pohromy a prírodné katastrofy. Podobne nepredvídané udalosti môžu vzniknúť pri pobyte a pohybe v prírode.

Žiaci si v priebehu výchovného a vzdelávacieho procesu osvojujú potrebné vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti.

Absolvovaním učiva získavajú žiaci nevyhnutné vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnej udalosti a v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie. Učivo obsahuje opatrenia a popis činností pri záchrane života, zdravia a majetku obyvateľov pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Mimoriadna udalosť môže vzniknúť v rôznych častiach štátu kedykoľvek. Občania nemôžu očakávať okamžité poskytnutie pomoci. Z toho dôvodu musia byť schopní v rámci svojich možností chrániť svoje zdravie a poskytnúť pomoc iným osobám.

**Cieľom** spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je aj poznávanie prírodného prostredia. Prioritne je učivo obsahom orientované na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmu voči občanom nášho štátu.

Prierezová téma „Ochrana života a zdravia“ sa realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov štátneho vzdelávacieho programu a obsahom samostatných organizačných foriem vyučovania - didaktických hier a účelových cvičení.

### Spôsob realizácie prierezovej témy:

- **Účelové cvičenia (ÚC)** v 5. - 9. ročníku realizujeme v prírode 2 razy do roka po 5 hodín spravidla na jeseň a jar. Pred realizáciou ÚC vykonáme deň prípravy z teoretickej časti učiva v rozsahu 3-5 hodín podľa náročnosti obsahu a organizácie plánovaného ÚC.
- **Didaktické hry (DH)** v 1.-4. ročníku sa konajú v prírode 1 raz v roku v trvaní 4 hodín. Pred DH realizujeme deň prípravy najmä na teoretickú časť v rozsahu 2-4 hodín podľa náročnosti plánovaných činností.

### Odbornú zložku učiva napĺňajú tematické celky s uvedeným obsahom:

- riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana
- zdravotná príprava
- pohyb a pobyt v prírode

### 1. ročník

#### Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana

- naša obec - všeobecná charakteristika
- evakuácia školy v prípade ohrozenia - postup opustenia školy, miesto

- zhromaždenia, presun do bezpečného priestoru
- signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení
- horľaviny a ich následky

### **Zdravotná príprava**

- vybavenie domácej lekárničky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci
- nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov
- ošetrovanie odrenín ruky, nohy, prstov a hlavy privolanie pomoci k zranenému význam symbolu Červený kríž.

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- orientácia v mieste školy a jej okolí určenie svetových strán podľa slnka
- významné budovy a ich účel - zdravotné stredisko, lekáreň, pošta, telefón; predajne, železničná a autobusová stanica, miestny úrad
- historické objekty našej obce - pamätné domy, zručaniny, pamätníky,
- múzeá, galérie
- poznávanie zelene v okolí obce
- správanie sa k osamelým zvieratám

## **2. ročník**

### **Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana**

- možnosti vzniku mimoriadnych udalostí v prírode a na objektoch
- zoznámenie sa s detskou ochrannou maskou (DM-1, CM3-3/h), určenie veľkosti
- druhy signálov civilnej ochrany a činnosť žiakov na vyhlásenie varovného
- signálu „Všeobecné ohrozenie“
- evakuácia školy v prípade ohrozenia požiarom
- protipožiarny stanovište, kde sa nachádza zbor požiarnej ochrany a spôsob jeho privolania
- nebezpečenstvá pri zaobchádzaní s elektrickým a plynovým zariadením
- zápalky, zapaľovače a horľaviny

### **Zdravotná príprava**

- kedy a kadiaľ do zdravotného strediska
- správanie sa v čakárni, u lekára a pri školských lekárskech prehliadkach
- pomoc lekárov chorým a zraneným
- ochrana pred chorobami, účelné obliekanie
- ochrana a prvá pomoc pri zistení kliešťá, uštipnutí zmijou, osou a včelou

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- význam vody v prírode, pitie povrchovej vody jedovaté rastliny, jedovaté huby
- zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode zvieratá vo voľnej prírode, nebezpečenstvo besnoty značenie turistických chodníkov

## **3. ročník**

### **Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana**

- evakuácia žiakov pri ohrození školy a jej okolia - prírodné katastrofy,

- živelné pohromy a výhražné správy
- varovné signály CO a činnosť žiakov pri ich vyhlásení
- druhy mimoriadnych udalostí a spôsob ich vyhlasovania
- poloha školy, ulice, oboznámenie sa so zdrojmi ohrozenia

### **Zdravotná príprava**

- všeobecné zásady ochrany zdravia aplikované na časti ľudského tela a časti tváre; starostlivosť o chrup
- hygiena tela, bielizne, šiat
- správna životospráva -jedlo, spánok, oddych, učenie
- ošetrovanie a obväzovanie prstov ruky, lakťa, oka, hlavy

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- okolie našej obce, stanovište našej školy
- orientácia podľa poludňajšieho tieňa
- približné určovanie významných budov a iných dominánt v okolí podľa
- svetových strán
- tvary zemského povrchu - rovina, pahorkatina, vysočina, kopec, hora,
- úbočie, svah, úpätie
- chránené územie, objekty a prírodné útvary v obci a jej okolí

## **4. ročník**

### **Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana**

- nebezpečné látky v okolí školy (amoniak, chlór a pod.), zásady ochrany,
- prvá pomoc pri zasiahnutí organizmu
- použitie detskej ochrannej masky, nasadzovanie spolužiakovi (DM-1, CM3-3/h)
- význam a použitie improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany -
- protichemickej a protiradiačnej
- ukážka detského ochranného vaku (DV-75) a detskej kazajky (DK-88) činnosť pri varovných signáloch CO
- zásady vykonania čiastočnej hygienickej očisty

### **Zdravotná príprava**

- starostlivosť o vitálne ústroje ľudského organizmu
- zdravie a choroby, nákazlivé choroby a ochrana pred nimi
- obväzovanie nohy, kolena, lýtka, stehna
- jednoduché obväzovanie ovínadlami a šatkami pri povrchovom poranení rúk, nôh, prstov

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- určovanie hraníc SR a susediacich štátov na mape určovanie nadmorských výšok na mape okolia jednoduchý odhad krátkych vzdialeností
- jednoduchý náčrt pochodu, kresba okolia stanovišťa - panoráma čítanie z mapy - podľa farieb a topografických značiek určovanie svetových strán na mape a podľa mapy
- starostlivosť o lesné zvieratá a vtáctvo

- význam čistého ovzdušia pre človeka a prírodu zásady uhasenia ohniska

## 5. ročník

### Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana

- varovné signály CO - činnosť na varovný signál „Všeobecné ohrozenie“, „Ohrozenie vodou“, „Koniec ohrozenia“ ochranná poloha ochranných prostriedkov ukážka prechodu priestoru kontaminovaného nebezpečnými látkami kolektívna ochrana, evakuácia - vyhlasovanie evakuácie, evakuačné zariadenia; spôsoby vykonávania evakuácie, evakuačná batožina kolektívna ochrana
- ukrytie a ochrana v budovách pri mimoriadnej udalosti

### Zdravotná príprava

- imobilizácia horných a dolných končatín pomocou štandardných dláh znehybnenie poranených končatín improvizovanými prostriedkami
- uloženie postihnutého do stabilizovanej polohy
- privolanie lekára ošetrovanie a znehybnenie zlomenín dolných končatín
- spôsoby odsunu poraneného - podľa druhu a závažnosti poranenia

### Pohyb a pobyt v prírode

- zásady orientácie v prírode podľa prírodných úkazov, kompasu, buzoly, mapy
- odhad vzdialeností do 300 m a výšky 10 m
- pochod na neznáme miesto s riešením úloh na určovanie vlastného stanovišťa podľa mapy
- správne zakladanie ohňa

## 6. ročník

### Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana

- charakteristika nebezpečných látok ohrozujúcich školu a jej okolie vyhlásenie varovných signálov CO
- činnosť v domácnostiach, činnosť žiaka a triedy po ich vyhlásení
- lokalizácia a likvidácia požiaru ručnými hasiacimi prostriedkami
- vyrozumieanie a privolanie hasičov
- dekontaminácia - hygienická očista a čiastočná špeciálna očista materiálu
- evakuácia z ohrozeného priestoru
- pravidlá správania sa obyvateľstva pri ohrození a pri vzniku mimoriadnej udalosti

### Zdravotná príprava

- zložitejšie obväzovanie obväzmi horných a dolných končatín, trupu a brucha - obväzová technika
- prakové obväzy brady a nosa
- šatkové obväzy - hlava, ruky, nohy
- náplast'ové obväzovanie poranení na horných a dolných končatinách
- □ ošetrovanie poranených kĺbov a kostí horných a dolných končatín - vyvrtnutie, vykĺbenie, zlomeniny

### Pohyb a pobyt v prírode

- mierky máp a náčrtov, meranie vzdialeností na mape a v teréne
- pomer výšky a šírky s nárastom vzdialenosti

- zhotovenie jednoduchej pomôcky na odhad výšky a šírky
- zemepisný azimut
- určenie vlastného stanovišťa podľa mapy
- určenie svetových strán podľa núdzových orientačných prostriedkov
- prenášanie azimutu z mapy do terénu a z terénu do mapy preventívna ochrana pred bleskom

## 7. ročník

### Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana

- činnosť na varovné signály CO
- ukladanie a skladovanie ochrannej masky (DM-1, CM-3-3/h) kolektívna ochrana, evakuácia obyvateľstva, obsah evakuačnej batožiny ochranné stavby, pravidlá správania sa v úkrytoch, činnosť po opustení úkrytov
- dezinfekcia, dezinfekcia, deratizácia, dekontaminácia
- postup pri vzniku požiaru v osobnom automobile
- zbrane hromadného ničenia - ničivé účinky, škodlivé pôsobenie na organizmus a ochrana pred nimi
- ochrana potravín a vody pred škodlivinami a zamorením

### Zdravotná príprava

- poskytnutie prvej pomoci s pomocou lekárničky v osobnom automobile
- prvá pomoc pri otrave plynom, chemikáliami
- prvá pomoc pri šoku, protišokové opatrenia
- vytiahnutie poraneného z rokliny
- znehybnenie pri poranení panvy, krčnej chrbtice, hrudníka
- ošetrenie a znehybnenie otvorenej zlomeniny
- umelé dýchanie z pľúc do pľúc (ústami, nosom), masáž srdca zastavenie tepnového, žilového a vlásoknicového krvácania

### Pohyb a pobyt v prírode

- príprava pochodu, zhotovenie harmonogramu a náčrtu pochodu
- výber a úprava plochy pre stanovanie, stavenie turistického stanu
- meranie rýchlosti, šírky a hĺbky vodného toku
- prekonávanie vodnej prekážky
- správanie sa pri prietrži mračien a privaloch vody
- značenie mostov a prechodov cez vodné toky

## 8. ročník

### Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana

- jadrové zbrane a ich ničivé účinky
- ochrana pred svetelným žiarením;
- ochrana pred tlakovou vlnou (tlakovým nárazom)
- ochrana pred prenikavou radiáciou a rádioaktívnou kontamináciou
- hygienická očista a čiastočná špeciálna očista materiálu
- lokalizácia a likvidácia požiaru s jedovatými splodinami horenia nebezpečné látky v okolí školy - zásady ochrany pri ich úniku, evakuácia z ohrozeného územia

- kolektívna ochrana - druhy úkrytov, pravidlá správania sa v úkrytoch odstraňovanie nebezpečných látok z povrchu terénu, budov a materiálu

### **Zdravotná príprava**

- hromadné nešťastia, triedenie chorých a ranených
- postup pri poskytovaní prvej pomoci v mieste hromadného nešťastia
- praktické riešenie prvej pomoci topiacej sa osobe
- technická a zdravotná pomoc pri poranení elektrickým prúdom
- prvá pomoc pri popáleninách
- poskytnutie zdravotníckej pomoci pri strate vedomia
- poskytnutie prvej pomoci pri úpaloch
- sterilizácia prostriedkov
- nebezpečenstvo pohlavných chorôb, zásady prevencie
- alkoholizmus, drogy, toxikománia - škodlivé účinky, prevencia

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- pochod podľa pripravených azimutov, tabuľka pochodu
- vybavenie zdravotníckym materiálom pri individuálnej turistike (pešo, bicyklom)
- značkovanie turistických ciest a chodníkov
- príprava jednoduchej teplej stravy s použitím ohňa, zásady bezpečnosti
- odstraňovanie devastačných následkov spôsobených ľuďmi v prírode

## **9. ročník**

### **Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana**

- úlohy CO vyplývajúce zo Ženevských dohôd a dodatkových protokolov
- civilná ochrana v Slovenskej republike, jej miesto úlohy a poslanie analýza územia obce, mesta, okresu
- organizovanie jednotiek civilnej ochrany - štáby a odborné jednotky varovné signály CO - činnosť po ich vyhlásení činnosť pri záchrane ľudí zo závalov a poškodených krytov
- jódová profylaxia (v okolí AE)

### **Zdravotná príprava**

- preverenie vedomostí a prehĺbenie návykov a zručností z poskytovania
- prvej pomoci pri rôznych poraneniach, zlomeninách, obväzovanie,
- znehybňovanie častí tela
- darcovstvo krvi a transplantácie orgánov ľudského tela
- správanie sa pri náleze zraneného mimo obývaného priestoru
- prevencia proti kliešťovej encefalitíde

### **Pohyb a pobyt v prírode**

- základný turistický výstroj
- absolvovanie trasy primeranej veku
- povinnosti turistov pri ochrane životného prostredia